৭ ছন্দ অনুভৱ কৰা তা কা তা কি তা

সংগীতত ছন্দ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ।

ঘড়ীএটাৰ টিকটিক, টেপৰ পৰা পানী ওলোৱা বা চৰাইৰ চিঞৰ-বাখৰৰ লক্ষ্য কৰা।

- আৰু কি বস্তুৱে তোমাৰ চাৰিওফালে এক স্থিৰ স্পন্দনৰ সৃষ্টি কৰে?
- স্থিৰ তাল নথকা শব্দবোৰ কি কি? গছৰ ওপৰত ওলমি থকা পাতবোৰ, প্ৰেচাৰ কুকাৰৰ হুইচেল, আৰু ট্ৰেফিকত গাড়ীবোৰৰ হৰ্ণিং এই সকলোবোৰ শব্দ যাৰ স্থিৰ তাল নাই।।

তুমি স্থিৰ তাল বা অনিয়মীয়া তাল ভাল পোৱা নেকি? তুমি ভাবিব পৰা প্ৰতিটোৰ আন কিছুমান উদাহৰণ দিয়া?

0337CH07

কাৰ্যকলাপ ১ এক দুই তিনি চাৰি!

তলত দিয়া হাততালি, ক্লিক,মোহৰ মৰা আৰু চাপ মৰাৰ ছবিবোৰ এক আৰ্হিত আছে। সেইবোৰ চেষ্টা কৰা।

এনে চাৰিটা তাল ছন্দ সৃষ্টি কৰা আৰু উপভোগ কৰা।

1.				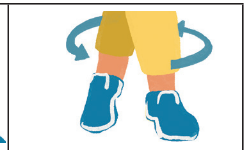
2.				
3.			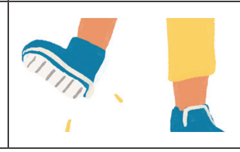	

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ২ কল আৰু সঁহাৰি মেপিং

আমি আমাৰ শৰীৰ ব্যৱহাৰ কৰি ছন্দ বনাব পাৰোঁ-

- হাততালি দিয়া
- স্নেপিং
- ষ্টম্পিং
- মুখেৰে কৰা শব্দ

এইবোৰত নম্বৰ আৱণ্টন কৰোঁ আহা-
হাততালি – ১
স্নেপ – ২
ষ্টম্প – ৩
মুখেৰে শব্দ কৰা – ৪

তোমাৰ শৰীৰ ব্যৱহাৰ কৰি তোমাৰ নিজৰ ছন্দৰ আৰ্হি সৃষ্টি কৰা!

এতিয়া, এনে ছন্দ সৃষ্টি কৰা অব্যাহত ৰাখা।

টোকাসমূহ

ক.	১	২	৩	৪
খ.	২	৩	১	৪
গ.				
ঘ.				
ঙ.				
চ.				
ছ.				
জ.				

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ৩ আহা শুনোঁ আৰু শিকোঁ

পৃথিৱীৰ বহুঠাইত গোৱা এটা অতি জনপ্ৰিয় গান শিকোঁ আহা।

আমি সফল হম

আমি সফল হম,
আমি সফল হম,
আমি এদিন সফল হ'ম।
হো হো হো আছে মনৰ ওপৰত বিশ্বাস,
আছে সম্পূৰ্ণ বিশ্বাস,
আমি এদিন সফল হ'ম।

ইংৰাজী

ৱে শল অ'ভাৰকম,
ৱে শল অ'ভাৰকম,
ৱে শল অ'ভাৰকম ছম ডে।
অ'হো, দীপ ইন মাই হাৰ্ট,
আই দু বিলিভ,
থেট ৱে শল অ'ভাৰকম ছম ডে।

কানাড়া

নৱ গেড়ে গেলতিবি,
নৱ গেড়ে গেলতিবি,
নৱ গেড়ে গেলতিবি অনডো দিনা।
অ'হো মানাদালি বিশ্বাস,
পূৰ্টি বিশ্বাস,
নৱ গেড়ে গেলতিবি অনডো দিনা।

কাৰ্যকলাপ ৪ বাদ্যযন্ত্ৰৰ জৰিয়তে ছন্দ শিকা

তোমাৰ পচন্দৰ এটা গীতৰ ছন্দ বজাই ৰাখা। তুমি ডাণ্ডিয়া লাঠি, ক্লেপাৰ, মঞ্জীৰা, ডাফলি, মাৰাকা বা ৰেটলৰ সৈতে ছন্দ বজাই ৰাখিব পাৰিবানে? তুমি এই বাদ্যযন্ত্ৰবোৰ সঠিক ছন্দত বজোৱাটো উপভোগ কৰা।

তুমি জানানে?

তালৰ ধাৰণাটোৰ প্ৰাৰম্ভিক উল্লেখ সামবেদত পোৱা যায়। ষোড়শ শতিকালৈকে উত্তৰ আৰু দক্ষিণ ভাৰতৰ তাল ব্যৱস্থা পৃথক নাছিল।

কাৰ্যকলাপ ৫ তোমাৰ শৰীৰৰ সৈতে ছন্দ শিকা

হাততালি দি বা তোমাৰ ভৰিত মোহৰ মাৰি গণনা আৰম্ভ কৰা (এবাৰত এটা)। ছন্দ ৰখাৰ বাবে বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ হাততালি ব্যৱহাৰ কৰিবা - তোমাৰ বাওঁফালে, সোঁফালে, ওপৰলৈ বা নীৰৱতাত হাততালি।

উদাহৰণ স্বৰূপে, ১, ২,৩ হাততালি, ৫,৬,৭ হাততালি – ১,২,৩ সোঁফালে হাততালি, ৫,৬,৭, বাওঁফালে হাততালি দিয়া– ১,২,৩, তোমাৰ মূৰৰ ওপৰত হাততালি দিয়া ৫,৬,৭ নীৰৱতা।

গতিকে তুমি উপলব্ধি কৰিবা যে এই হাততালিৰ পদ্ধতিয়ে আমাক ছন্দ বজাই ৰখাত সহায় কৰে। এটা ৫-১০ মিনিটৰ অনুশীলনৰ পিছত, ইয়াত অলপ তবলা বোল যোগ কৰা।।

ধা গে না টি **(পুনৰাবৃত্তি) হাততালি আৰু গণনাৰ সৈতে। তাৰ পিছত অব্যাহত ৰাখা** না কা ধি না **হাততালি আৰু গণনাৰ সৈতে।**

'ধা গে না তি না ধি না "বোল থকা তালক কেহৰ্ব বুলি কোৱা হয়। একে ধৰণে আদি তাল গ্ৰহণ কৰিব পাৰি য 'ত ৪টা অক্ষৰ কাল (৪টা তাল) থাকে।

তা কা ধি মি ----- তা কা ঝা নু

এইটোৱেই তাল এই গানটোৰ সৈতে বজোৱা হৈছে।

আহা উপভোগ কৰো-হাততালি দিয়া, গান গোৱা আৰু ঘূৰা

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ৬ সংগীতৰ ন'টবোৰ (স্বৰ) শিকা

ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীত, লগতে বিশ্বজুৰি আন কেইবাটাও প্ৰকাৰৰ সংগীতৰ সাতটা ন'ট আছে।

সা, ৰে, গা, মা, পা , ধা, নি, সা

ওপৰৰ ন'টবোৰৰ পিছত কিন্তু উচ্চ স্বৰত 'সা' গোৱা। এই সাতটা স্বৰক একেলগে সপ্তক বুলি কোৱা হয়। ওপৰলৈ আৰু তাৰ পিছত তলৰ ফালে গৈ আমি সাতটা স্বৰ কেইবাবাৰো গাব লাগে।

তুমি জানানে ?

নাট্য শাস্ত্ৰ হৈছে ভাৰত মুনিৰ দ্বাৰা লিখিত ভাৰতৰ এক প্ৰাচীন গ্ৰন্থ। ইয়াত সংগীত, নৃত্য আৰু নাটকৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। তুমি জানানে যে নাট্য শাস্ত্ৰত প্ৰতিটো স্বৰ (সংগীতৰ স্বৰ) এক পৃথক আৱেগৰ সৈতে জড়িত? ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে যে তুমি বজোৱা বা গোৱা সংগীতত কোনটো ন'ট ব্যৱহাৰ কৰা হয় তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি তোমাক বেলেগ বেলেগ বস্তুৰ অনুভৱ কৰাব পাৰে!

not to be republished

কাৰ্যকলাপ ৭ আঁহা গাওঁ: মূৰ কান্ধ আঁঠু আৰু ভৰিৰ আঙুলি

এটা আমোদজনক কাৰ্যকলাপ কৰোঁ আঁহা।
তুমি গান গাওঁতে, তোমাৰ মুৰ, কান্ধ, আঁঠু আৰু ভৰিৰ আঙুলি স্পৰ্শ কৰা।
ই তোমাক তোমাৰ সমন্বয় দক্ষতাত সহায় কৰিব আৰু তোমাক পাঞ্জাৱী ভাষাৰ সৈতেও পৰিচয় কৰাব!

তুমি জানানে?

লয় হৈছে সংগীতৰ ছন্দ বা গতি। ই তোমাৰ হৃদস্পন্দনৰ দৰে স্থিৰ। কিন্তু যেনেকৈ দৌৰাৰ সময়ত তোমাৰ হৃদস্পন্দন দ্ৰুত হয়, আৰু শুৱাৰ সময়ত মন্থৰ হয়, ঠিক তেনেদৰে বিভিন্ন ৰচনাৰ বাবেও লয় বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে।

গীত

চৰ, ম'ড, গ'ড, পেইৰ, গ'ড, পেইৰ।
চৰ, ম'ড, গ'ড, পেইৰ, গ'ড, পেইৰ
নালে আঙখ, নালে কান, নালে মুখ, নালে নাক।
চৰ, ম'ড, গ'ড, পেইৰ, গ'ড, পেইৰ।

ভাষা: পাঞ্জাবি

ইংৰাজী অনুবাদ

হেডছ, শোল্ডাৰছ, ক্লিজ্ আৰু টোজ্, লেট'ছ গো।
হেডছ, শোল্ডাৰছ, ক্লিজ্ আৰু টোজ্, ক্লিজ্ আৰু টোজ্।
অ'ৰ আইছ্ আৰু ইয়াৰ্ছ আৰু এটো মাউথ আৰু এটো নোজ্।
হেডছ, শোল্ডাৰছ, ক্লিজ্ আৰু টোজ্, ক্লিজ্ আৰু টোজ্।।

এতিয়া তোমালোকে এই গীতটো কেনেকৈ গাব লাগে আৰু এই কাৰ্য্যকলাপ দুটা ভাষাত কেনেকৈ কৰিব লাগে জানা। তুমি এইটো তোমাৰপৰিচিত আন এটা ভাষাত চেষ্টা কৰিব পাৰিবানে? ওপৰৰ গীতটো বিভিন্ন গতিত (দ্ৰুত আৰু মন্থৰ গতি) গাবলৈ চেষ্টা কৰা।

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ৮ এটা জন্মদিনৰ গান

জন্মদিন সকলোৰে বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ। আহা আমি এই জন্মদিনৰ গানটো শিঁকো।

গীত

জন্ম দিনম ইদম আয়ি প্ৰিয়া চাখে
শান্তনো তু তে শৰ্বদা মুদম
প্ৰাৰ্থয়ামহে ভাব শতাৰ্যুছি
ঈশ্বৰাহঃ সদা ত্বম চ ৰক্ষা তু
পুণ্য কৰ্মণা কীৰ্তিমৰ্জয়
জীৱনম্ তৱ ভাবতু সাৰ্থকম্

অৰ্থ

মৰমৰ বন্ধু, জন্মদিনৰ শুভেচ্ছা! সুখ আৰু বহুতো ভাল বস্তু তোমাৰ পথত আহক। আমি তোমাৰ সুস্বাস্থ্যৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনাইছো। তুমি দীৰ্ঘজীৱিত হোৱা! ঈশ্বৰে তোমাক ৰক্ষা কৰক! তুমি তোমাৰ ভাল কামৰ বাবে পৰিচিত হোৱা। এক উদ্দেশ্যপূৰ্ণ জীৱন যাপন কৰা

সুৰকাৰ: স্বামী তেজোময়ানন্দ
ভাষা: সংস্কৃত

শিক্ষকৰ টোকা

শ্ৰেণীত এটা শিশুৰ জন্মদিনত এটা গীত, এটা নৃত্য, আৰু শুভেচ্ছাৰ বাবে এখন কাৰ্ড তৈয়াৰ কৰি উদযাপন কৰক। এই কাৰ্যকলাপ স্বাভাৱিকভাৱেই কলাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব।।

তুমি তোমাৰ প্ৰিয় গানটো গাব পাৰিবানে আৰু হাততালি দি ছন্দ বজাই ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিব পাৰিবানে?

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ৯ এটা আকৰ্ষণীয় কাহিনী

প্ৰাচীন সংস্কৃত গ্ৰন্থ নাৰদীয় শিক্ষাৰ মতে, বিভিন্ন চৰাই আৰু জীৱ-জন্তুৰ কান্দোন আৰু শব্দৰ পৰা সংগীতৰ স্বৰ সৃষ্টি কৰা হৈছিল। এই গীতটোত আমি সেইবোৰ শিকি লওঁ আহা।

গীত

সা হৈছে ময়ূৰৰ বাবে গতিকে ৰঙীন

ৰিহৈছে ষাঁড়ৰ বাবে যিটো সঁচাকৈয়ে শক্তিশালী

গা হৈছে ঘূৰি ফুৰা ছাগলীৰ বাবে

মা বগা আৰু ওখ বগলীৰ বাবে

পা মৰমলগা আৰু মিঠাৰ কোকিলৰ বাবে

ধা দূৰলৈ দৌৰা ঘোঁৰাৰ বাবে

না হাতীৰ বাবে যিটো ইমান ডাঙৰ

সেইটোৱে আমাক পুনৰ ঘূৰাই আনিব সা **লৈ ...**

সা ৰি গা মা পা ধা নি সা পা সা।

সা নি ধা পা মা গা ৰি সা পা সা।

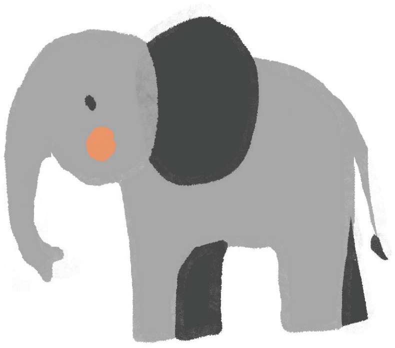

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ১০ জন্তু আৰু শব্দ

উচ্চ স্বৰৰ আৰু নিম্ন স্বৰৰ শব্দ কৰা জন্তু আৰু চৰাইবোৰৰ শব্দবোৰৰ প্ৰতিলিপি কৰা। তোমাৰ চাৰিওফালে শুনিবলৈ পোৱা জন্তু আৰু চৰাইবোৰৰ নামৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা। তোমাৰ পিতৃ-মাতৃ আৰু বন্ধুবৰ্গৰ সৈতে এই শব্দবোৰ চেষ্টা কৰা।

টোকাসমূহ

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ১১ সংগীতৰ নিৰ্মাণ খণ্ড

ন'টবোৰ হৈছে সংগীতৰ নিৰ্মাণ খণ্ড, যেনেকৈ আমি ঘৰ এটা নিৰ্মাণ কৰিবলৈ ইটা ব্যৱহাৰ কৰোঁ। আমি আগতে শিকি থকা সাতটা ন'ট তোমাৰ মনত আছেনে? আহা আমি সেইবোৰ শুনো আৰু পুনৰ এবাৰ একেলগে গান গাওঁ। এতিয়া আমি আৰু কিছু সৰগম বা অলংকাৰ শিকিম। অলংকাৰ শব্দটোৰ অৰ্থ হৈছে সাজসজ্জা। গতিকে তুমি দেখিবা যে ন'টবোৰ সংগীতত অলংকাৰৰ দৰে।।

সাসা ৰেৰে গাগা মামা | পাপা ধাধা| নিনি সা˙ সা˙ ||

সা˙ সা˙ নিনি ধাধা পাপা | মামা গাগা | ৰেৰে সাসা||

সাৰেগা, ৰেগামা, গামাপা, মাপাধা, পাধানি, ধানিসা˙

সা˙নিধা, নিধাপা, ধাপামা, পামাগা, মাগাৰে,গাৰেসা

এই ব্যায়ামবোৰৰ পৰা তুমি কিমানটা শাৰী গাবলৈ সক্ষম হৈছা?

যদি তুমি সকলো শাৰী গাবলৈ অক্ষম, ঠিক আছে! অনুশীলন কৰি থাকা।

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ১২ সংগীতৰ ন'ট (অলংকাৰ আৰু সৰগম) গান আৰু পুনৰাবৃত্তি কৰা

তুমি জানানে ?

আমি 'স্বৰ "শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰি এটা নট কিমান ওখ বা তলৰ সেই বিষয়ে বৰ্ণনা কৰো।স্বৰত কেনেকৈ গাব লাগে বুজাত আমি তাম্বুৰা বা তানপুৰা নামৰ এটা বাদ্য ব্যৱহাৰ কৰোঁ। তাম্বুৰা এটা দীঘল ডিঙিৰ তাঁৰৰ যন্ত্ৰ, কিন্তু তোমাৰ ওচৰত ইলেক্ট্ৰনিক তাম্বুৰা আৰু আনকি তাম্বুৰা এপ আছে! ভাৰতীয় সংগীতৰ অনুশীলন কৰোঁতে, তোমাৰ কণ্ঠস্বৰৰ সৈতে মিল খোৱাৰ বাবে তাম্বুৰা থকাটো অতি সহায়ক।।

তানপুৰা

ন'ট সমূহ

i) **সা গা, সা গা**

সা গা মা গা ৰে সা

ৰে গা ৰে গা,
ৰে গা পা মা গা ৰে
সা সা সা

হাততালি দি আৰু গোৱা।
তুমি এই শব্দবোৰৰ সৈতে গাব পাৰা:

আহা, আহা
সুখী হওক
গোৱা গোৱা,
সকলোএকেলগে গোৱা

ii) আহা আমি আন এটা সৰগম বা অলঙ্কাৰ গাওঁ

সা সা সা ৰে
ৰে ৰে ৰে গা
গা গা গা মা
মা মা মা পা

খালী ঠাইবোৰ পূৰণ কৰা আৰু গান গোৱা।

____

____

নি নি নি সা˙

(ইয়াৰ ওপৰত এটা বিন্দু আছে' '**সা** ক' যাৰ অৰ্থ হৈছে তুমি এটা উচ্চ স্বৰত গান গাব লাগিব।)

© NCERT not to be republished

কাৰ্যকলাপ ১৩

তালৰ বিষয়ে শিকাঁ

গতিকে তোমালোকে জানিব পাৰিলা যে তাল হৈছে ছন্দৰ এটা আৰ্হি। সংগীতত তাল বজাই ৰাখিবলৈ আমি তাল ব্যৱহাৰ কৰোঁ। প্ৰতিটো তালত এক নিৰ্দিষ্ট সংখ্যক বিট থাকে যিবোৰ পুনৰাবৃত্তি কৰা হয় আৰু ইয়াক তাল চক্ৰ বুলি কোৱা হয়। তুমি আদি তাল আৰু কেহৰ্ব আবৃত্তি কৰিছিলা। সেইবোৰ পুনৰীক্ষণ কৰা। এতিয়া আমি আন এটা তাল আবৃত্তি কৰো যিটো ছয়টা বিটৰ।

ধা ধি না / ধা টি না

এই তালৰ নাম হৈছে দাদৰা.

কাৰ্যকলাপ ১৪ এই গীতটো শুনা আৰু ইয়াৰ লগত তাল ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰা।

শ্যামলে মীনাক্ষী

গীত

শ্যামলে মীনাক্ষী
সুন্দৰেশ্বৰ সাক্ষী
শংকৰী গুৰুগুহা
সমুদ্ভাৱে শিৱেৰ
পামৰা মোচানী
পঙ্কজা লোচানী
পদ্মাসন বাণী হৰি
লক্ষ্মী বিনুত শাম্ভৱী
শ্যামলে মীনাক্ষী

© NCERT not to be republished

গানটোৰ বিষয়ে

এইটো দেৱী মীনাক্ষীৰ বিষয়ে এটা গান। তেওঁ শিৱৰ পত্নী আৰু শানমুখৰ মাতৃ।

সুৰকাৰ: মুথুস্বামী দিক্ষীতাৰ
ভাষা: সংস্কৃত
ৰাগমঃ শংকৰভৰণম
তালাম: আদি

কিছুমান সংগীতৰ চৰ্তাৱলী

সংগীতত, আমি নিম্নলিখিত সচৰাচৰ শব্দবোৰ ব্যৱহাৰ কৰোঁ-

ভাৰতীয় সংগীতৰ শব্দ	অসমীয়া শব্দ
তালা	তাল
লয়া	লয়
সাম	তালৰ প্ৰথম বিট
আৱৰ্তন	তালৰ এটা চক্ৰ

© NCERT not to be republished